

Arbeidstilsynet

Forskrift, best.nr. 555

Forskrift om

Bruk av arbeidsutstyr

Forskrift til arbeidsmiljøloven fastsatt ved kongelig resolusjon

26. juni 1998, nr. 608.

Sist endret 15. oktober 2010.

Utgitt juli 1998

Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 8103 Dep., 0032 Oslo

September 1998

Det er foretatt rettelser i kommentarene.

Februar 2000

Endringer i forskriften av 25. november 1999 er tatt inn i publikasjonen. Kommentarene er endret.

Februar 2001

Endringer i forskriften av 14. desember 2000 er tatt inn i publikasjonen (§§ 51 og 59 er endret).

Januar 2002

§ 16 om aldersbegrensninger oppheves fra 1. januar 2002 av forskrift av 21. juni 2001 nr. 1119 om endring i forskrift om arbeid av barn og ungdom av 30.04.1998 nr. 551.

Februar 2003

Forskriften § 1 er endret (endring av 14. november 2002 nr. 1631), og forskriften er dermed for en stor del gjort gjeldende for Svalbard.

Oktober 2003

Kommentarene er gjennomgående revidert

November 2004

Forskriftsendringer av 6. juli 2004 nr. 1120 og 13. september 2004 nr. 1291 er tatt inn i publikasjonen. Forskriften § 2 fjerde ledd er endret, og det er føyd til et nytt kapittel VII A om bruk av arbeidsutstyr til midlertidig arbeid i høyden. Endringene trådte i kraft 19. juli 2004 og 13. september 2004.

Juni 2006

Forskriftens kommentarer er trukket tilbake for oppdatering.

Januar 2011

Oppdatert med endring av 15. oktober 2010 nr 1345. § 47 sjette og syvende ledd ble opphevet og nye §§ 47A og 47B ble lagt til. Endringene gjaldt krav om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for EØS-borgere som skal arbeide i Norge

Ny arbeidsmiljølov – lov 17. juni 2005 nr 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern m.v.

Ny arbeidsmiljølov trådte i kraft 1. januar 2006. Ny arbeidsmiljølov § 20-2 viderefører forskrifter gitt i medhold av tidligere arbeidsmiljølov, lov 4. februar 1977 nr 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv. Forskriftene vil dermed gjelde inntil annet er bestemt.

Arbeidstilsynet har gitt en rekke forskrifter med hjemmel i arbeidsmiljøloven av 1977. I forskriftene vises det til straffebestemmelsene i denne loven. I enkelte forskrifter er det også andre henvisninger i arbeidsmiljøloven av 1977. Det forekommer også henvisninger til loven av 1977 i innledninger/forord eller kommentarene til forskriftene.

Direktoratet for Arbeidstilsynet har utarbeidet et lovspeil som kan brukes for riktig henvisning til ny lov. Lovspeilet er tilgjengelig på www.arbeidstilsynet.no eller ved henvendelse til Arbeidstilsynets regionkontor.

For informasjon om den nye arbeidsmiljøloven vises det til Arbeidstilsynets nettsider www.arbeidstilsynet.no

Innhold

Forord	7
Forskrift om bruk av arbeidsutstyr	9
Kapittel I Innledende bestemmelser	9
§ 1 Virkeområde	9
§ 2 Definisjoner	9
§ 3 Straffebestemmelser	10
§ 4 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	10
Kapittel II Alminnelige bestemmelser	11
§ 5 Hvem forskriften retter seg mot	11
§ 6 Dispensasjon	11
§ 7 Alminnelige plikter for arbeidsgiver	11
§ 8 Alminnelige bestemmelser for arbeidsutstyr	12
§ 9 Informasjon til arbeidstakere	12
§ 10 Opplæring, øvelse og instruksjon av arbeidstakere	13
§ 11 Arbeidstakernes medvirkning	13
Kapittel III Alminnelige bestemmelser om bruk av arbeidsutstyr mv.	13
§ 12 Bruk, plassering og oppstilling	13
§ 13 Ergonomi på arbeidsplassen	13
§ 14 Kontroll av arbeidsutstyret	14
§ 15 Arbeidsutstyr som kan medføre særlig fare ved bruk	14
§ 16	14
Kapittel IV Tekniske krav til arbeidsutstyr	15
§ 17 Betjeningsinnretninger og styresystem	15
§ 18 Start og stopp	15
§ 19 Nødstopp	16
§ 20 Fare fra gjenstander som faller eller slynges ut.....	16
§ 21 Stabilisering.....	16
§ 22 Fare for brudd i arbeidsutstyr	16
§ 23 Fare i forbindelse med bevegelige deler	16
§ 24 Belysning.....	17

§ 25 Farlige temperaturer	17
§ 26 Varslingsinnretninger	17
§ 27 Vedlikehold	17
§ 28 Utkobling av energikilder	17
§ 29 Merking	17
§ 30 Sikker atkomst	17
§ 31 Fare for brann og utslipp av stoff	18
§ 32 Eksplosjonsfare	18
§ 33 Elektrisk fare	18
Kapittel V Tekniske krav til mobilt arbeidsutstyr	18
§ 34 Sikkerhet for mobilt arbeidsutstyr	18
§ 35 Blokkering av drivenheter	18
§ 36 Kraftoverføringer	18
§ 37 Farer ved velting	19
§ 38 Farer ved motordrevet arbeidsutstyr	19
Kapittel VI Tekniske krav til arbeidsutstyr til løfting av last	20
§ 39 Styrke og stabilitet	20
§ 40 Merking	20
§ 41 Ukontrollerte bevegelser	20
§ 42 Tilleggskrav til utstyr for løfting eller flytting av arbeidstakere	21
Kapittel VII Spesielle bestemmelser om bruk av arbeids-utstyr	21
§ 43 Bruk av alle typer arbeidsutstyr	21
§ 44 Bruk av mobilt arbeidsutstyr	22
§ 45 Bruk av arbeidsutstyr til løfting av last	22
§ 46 Bruk av arbeidsutstyr for løfting av last som ikke er styrt (fritt hengende last)	22
Kapittel VII A Bruk av arbeidsutstyr til midlertidig arbeid i høyden	24
§ 46 A Alminnelige bestemmelser	24
§ 46 B Bruk av stiger	25
§ 46 C Bruk av stillaser	26
§ 46 D Bruk av tau som atkomstvei og for å innta arbeidsstillinger	31
Kapittel VIII Sikkerhetsopplæring	32
§ 47 Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring	32

§ 47 A. Krav om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for EØS-borgere som skal etablere seg i Norge	33
§ 47 B. Krav om godkjenning av kvalifikasjoner for EØS-borgere som skal arbeide midlertidig i Norge	33
§ 48 Arbeidsutstyr underlagt dokumentert sikkerhetsopplæring	34
§ 49 Arbeidsutstyr underlagt krav om sertifisert sikkerhetsopplæring ..	34
§ 50 Krav til virksomhet som skal drive sertifisert sikkerhetsopplæring	34
§ 51 Krav til sertifiseringsorgan	35
§ 52 Kompetansebevis	36
Kapittel IX Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyret	37
§ 53 Arbeidsutstyr med krav om sakkyndig kontroll	37
§ 54 Sakkyndig kontroll	37
§ 55 Tidspunkt for periodisk sakkyndig kontroll	37
§ 56 Arbeidsutstyr med krav om sakkyndig kontroll ved montering eller oppstilling	38
§ 57 Dokumentasjon av sakkyndig kontroll	38
§ 58 Krav til sakkyndig virksomhet	39
§ 59 Krav til sertifiseringsorgan	39
Oversikt over andre aktuelle forskrifter	41

Forord

Forskriften er fastsatt i medhold av arbeidsmiljøloven og gjelder alle virksomheter i fastlands-Norge, også enmannsvirksomheter. Den er tilpasset direktiv om minimumskrav til sikkerhet og helse ved arbeidstakers bruk av arbeidsutstyr i arbeid 89/655/EØF (2. særdirektiv i henhold til artikkel 16 nr.1 i direktiv 89/391/EØF), direktiv 95/63/EF om tillegg og endring av direktiv 89/655/EØF (endring 25. november 1999) og direktiv 2001/45/EF. Forskriften er også tilpasset direktiv om godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning 92/51/EØF.

Formålet med forskriften er å fastsette krav til sikkerhet og helse ved arbeidstakers bruk av arbeidsutstyr i arbeidet. Erfaringen tilsier at hoveddelen av ulykker i forbindelse med bruk av arbeidsutstyr skyldes måten arbeidsutstyret brukes på, og ikke feil ved konstruksjon og bygging av arbeidsutstyret. Kravene gjelder bruk av alle former for arbeidsutstyr, som i denne forskriften er et vidt spekter av produkter som maskiner, beholdere, verktøy og ethvert teknisk hjelpemiddel eller gjenstand som brukes ved fremstilling av et produkt eller for å utføre et arbeid, se forskriftens definisjon av arbeidsutstyr. Kravene gjelder alle aktiviteter som involverer arbeidsutstyr, og det stilles også krav til iverksetting av tiltak mot enhver fare forbundet med bruken, uavhengig om den har en fysisk, kjemisk eller annen årsak. De fleste av forskriftens krav har tidligere vært nedfelt i spesialforskrifter. Dette betyr at godt egnede og godt vedlikeholdte tekniske innretninger og arbeidsutstyr som virksomhetene allerede har, vil være i en slik stand at de med relativt liten innsats vil kunne oppfylle forskriftens krav. Eldre utstyr som ikke har blitt vedlikeholdt og passet i forhold til gjeldende bestemmelser, vil normalt trenge å bli oppgradert for å møte de tekniske kravene i denne forskriften.

Forskriften retter seg mot arbeidsgiver, enmannsvirksomhet og mot den som i henhold til krav i forskriften driver sikkerhetsopplæring og sakkyndig kontroll. Den setter også krav til sertifiseringsorgan om at de skal dokumentere sin kompetanse.

Forskriften er i hovedsak bygget opp med funksjonskrav. Dette innebærer en viss frihet til valg av arbeidsmetoder og tekniske løsninger. En viktig konsekvens av dette er at arbeidsgiver må foreta en fullstendig risikovurdering av arbeidet som skal gjennomføres, jf. forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (internkontrollforskriften) § 5 nr. 6 som krever at risikovurdering skal dokumenteres skriftlig. Det forutsettes at vurderingene og gjennomføring av nødvendig forebyggende tiltak skjer i samarbeid med verneombud og eventuelt med verne- og helsepersonale.

Forskriften setter krav om at arbeidsgiver kun skal stille til rådighet for arbeidstakerne i virksomheten arbeidsutstyr som oppfyller de bestemmelser som til enhver tid gjelder for arbeidsutstyret. Dette gjelder også arbeidsutstyr som skal ha CE-merking og samsvarserklæring som viser hvilke direktiv som er oppfylt. Arbeidsgiver er pliktig til sørge for at arbeidsutstyrets tekniske krav ivaretas under bruken. Spesielt for maskiner som omfattes av maskinforskriften, er at det er de tekniske kravene i vedlegg I i maskinforskriften (best.nr. 522) som skal gjennomføres, ikke de tekniske kravene i denne forskriften. Arbeidsutstyr som ikke omfattes av maskinforskriften, skal oppfylle kravene i kapitlene IV, V og VI i denne forskriften.

EF-direktivet om bruk av arbeidsutstyr setter minstekrav. Denne forskriften har flere krav som går lenger enn direktivets minstekrav. Dispensasjon fra krav i forskriften kan bare gis dersom forskriftskravene går ut over direktivets minstekrav.

Forskriften forutsetter etablering av sertifiseringsorgan som skal sertifisere virksomheter som skal drive sikkerhetsopplæring og særlig sakkyndig kontroll. Sertifiseringsorganet utpekes av Direktoratet for arbeidstilsynet.

I tillegg til tilsynsvirksomheten på arbeidsplassen vil Arbeidstilsynet føre tilsyn med opplæringen, den sakkyndig kontrollen og sertifiseringen av de virksomhetene som driver opplæring og sakkyndig kontroll. Hvis mangler ved opplæringen eller sakkyndig kontroll mv. blir avdekket, kan arbeidstilsynet gi pålegg om at dette blir rettet.

Forskrift av 26. juni 1998 nr. 608 om bruk av arbeidsutstyr er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 11/1998. Forskriftsendring av 25. november 1999 nr. 1500 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 32/1999. Forskriftsendring av 14. desember 2000 nr. 1421 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 33/2000. Forskriftsendring av 21. juni 2001 nr. 1119 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 11/2001. Forskriftsendring av 14. november 2002 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 18/2002. Forskriftsendring av 6. juli 2004 nr. 1120 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 11/2004. Forskriftsendring av 13. september 2004 nr. 1291 er kunngjort i Norsk Lovtidend avd. I nr. 13/2004.

Forskrift om bruk av arbeidsutstyr

Fastsatt ved kgl. res. 26. juni 1998 med hjemmel i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. § 2 nr. 5 og nr. 7, § 7 nr. 3, § 9 nr. 2, § 12 nr. 5 og § 14 siste ledd. Fremmet av Kommunal- og regionaldepartementet (nå Arbeidsdepartementet). Tilføyd hjemmel: Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 1-4, § 2-2, § 3-1, § 3-2, § 4-1 og § 4-4. Gjennomfører EØS-avtalen vedlegg XVIII A nr. 10 (direktiv 89/655/EØF, direktiv 1995/63/EF, direktiv 2001/45/EF) og vedlegg VII nr. 1 (direktiv 2005/36/EF endret ved direktiv 2006/100/EF, forordning (EF) nr. 1430/2007, forordning (EF) nr. 755/2008 og forordning (EF) nr. 279/2009).

Kapittel I Innledende bestemmelser

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder bruk av arbeidsutstyr som definert i § 2, og opplæring, sakkyndig kontroll og sertifisering.

Bestemmelsene i § 14 siste ledd, kapittel VIII Sikkerhetsopplæring og kapittel IX Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyret gjelder ikke for Svalbard.

§ 2 Definisjoner

Med **arbeidsutstyr** menes tekniske innretninger o.l. som maskiner, løfteredskap, sikkerhetskomponenter, beholdere, transportinnretninger, apparater, installasjoner, verktøy og enhver annen gjenstand som nyttes ved fremstilling av et produkt eller ved utførelse av arbeid.

Med **arbeidsutstyr på bergingsvogn** menes forankrings- og stabiliseringsinnretninger, trekkenhet med vinsj og tilbehør, løftebom med festeinnretning for transport av kjøretøy eller bergingsobjekt mv.

Med **arbeidsutstyr for løfting av last** menes en maskin som er konstruert for løfte- og senkeoperasjoner.

Med **bruk av arbeidsutstyr** menes arbeidsoperasjoner som igangsetting, stans, montering og demontering, transport, bruk, overvåking, ettersyn, reparasjon, vedlikehold, pass og renhold.

Med **bergingsvogn** menes kjøretøy med påbygd vinsj, løfte- eller påkjøringsinnretning som er beregnet for å trekke og/eller transportere havarerte kjøretøy o.l.

Med **boltpistol** menes en håndholdt maskin hvor en eksploderende patron brukes for å skyte spiker, bolter og lignende festelementer inn i et materiale.

Med **faresone** menes ethvert område inne i eller rundt et arbeidsutstyr hvor en person er utsatt for fare for skade på liv eller helse.

Med **hengestillas** menes en mekanisk drevet arbeidsplattform som beveger seg fritt opphengt i tau.

Med **klatrestillas** menes en mekanisk drevet arbeidsplattform som beveger seg vertikalt i styrte føringer.

Med **kompetansebevis** forstås ethvert kvalifikasjonsbevis utstedt av en EØS-stat, på grunnlag av en vurdering av personlige egenskaper, ferdigheter og kunnskaper som vedkommende myndighet, utpekt i samsvar med en EØS-medlemsstats lover og forskrifter, anser som meget viktige i utøvelsen av et yrke, uten at det er nødvendig med dokumentasjon på forutgående utdanning.

Med **løfte- og stablevogn for gods** menes gaffeltruck og lignende mobilt motordrevet arbeidsutstyr for kombinert løfting, flytting og stabling.

Med **løfteredskap** menes komponenter eller utstyr som brukes mellom arbeidsutstyr for løfting av hengende last og lasten, eller på lasten for å gripe denne, og som ikke er en integrert del av arbeidsutstyret for løfting av last.

Med **masseforflyttingsmaskin** menes en motordrevet maskin som er konstruert for å løfte eller transportere masse, dvs. jord, sand, stein osv., som f. eks. hjullaster, veihøvel, gravemaskin, doser, dumper, skrapers, gravelaster.

Med **mobilt arbeidsutstyr** menes tekniske innretninger som beveger seg på hjul, belter og lignende med eller uten egen framdrift.

Med **operator** menes den som har til oppgave å bruke arbeidsutstyret.

Med **personløfter** menes arbeidsutstyr med arbeidsplattform eller kurv som er konstruert for å løfte eller transportere personer, og som styres fra plattformen eller kurven.

Med **spikerpistol** menes en håndholdt maskin som ved hjelp av elektrisitet, trykkluft, gass eller fjærer driver spiker, kramper, stifter o.l. inn i et materiale.

Med **utsatt arbeidstaker** menes enhver som oppholder seg i faresonen.

Med **væskestråleutstyr** menes innretninger hvor væske, væske og damp eller væske og slipemidler, under trykk, sendes ut i fri stråle gjennom dyse eller rør.

§ 3 Straffebestemmelser

Overtredelse av denne forskriften straffes etter arbeidsmiljøloven kap. XIV og straffeloven § 48 a og § 48 b.

§ 4 Ikraftttredelse og overgangsbestemmelser

Denne forskriften trer i kraft straks. Endringene fastsatt 25. november 1999 av Direktoratet for arbeidstilsynet trer i kraft 1. januar 2000.

Fram til og med 31. desember 2000 kan det legges fram dokumentasjon i henhold til bestemmelsene i kapittel VIII og IX i denne forskrift, eller bestemmelsene i:

- a) forskrifter om løfteinnretninger og løfteredskap av 7. mars 1974 nr. 1 § 2, § 3, kapittel VIII, kapittel XI og § 52 første ledd
- b) forskrifter for truck og truckkjøring av 18. april 1974 nr. 9087 punkt 24 og punkt 27.3
- c) forskrifter om gravemaskiner av 13. juni 1980 nr. 6 kapittel 12 og kapittel 13
- d) forskrifter om masseforflyttingsmaskiner av 18. juni 1982 nr. 1656 kapittel X og kapittel XII.

Bestemmelsene i bokstavene a), b), c) og d) ovenfor oppheves fra og med 1. januar 2001.

For landbruket trer bestemmelsene i kapittel VIII om sikkerhetsopplæring i kraft 1. januar 2002.

For arbeidsutstyr som ved ikrafttreden av denne forskrift allerede er i bruk i virksomheten, skal de tekniske kravene i § 37 fjerde ledd og femte ledd bokstav d) og § 38 første ledd bokstavene b) og d) være oppfylt innen 5. desember 2002.

Direktoratet for arbeidstilsynet kan fastsette endringer i denne forskrift.

Kapittel II Alminnelige bestemmelser

§ 5 Hvem forskriften retter seg mot

Arbeidsgiver og virksomhet som ikke sysselsetter arbeidstaker skal sørge for at bestemmelsene i denne forskriften gjennomføres. Det samme gjelder for virksomhet som driver sikkerhetsopplæring og sakkyndig kontroll med hensyn til bestemmelsene i henholdsvis kapittel VIII og kapittel IX.

§ 6 Dispensasjon

Arbeidstilsynet kan gi dispensasjon fra denne forskriften hvis forskriftens krav til sikkerhet ikke svekkes og det ellers er forsvarlig ut fra hensynet til de belastninger arbeidstakerne kan bli utsatt for. Dispensasjoner må ikke stride mot EØS-avtalen.

§ 7 Alminnelige plikter for arbeidsgiver

Arbeidsgiver skal påse at arbeidsutstyr som skal brukes, er konstruert og inn-

rettet slik at arbeidstakerne er vernet mot skader på liv og helse ved bruken av dem, herunder ulykker, belastningsskader og påvirkninger som kan utvikle helseskader på lang sikt m.m.

For å sikre arbeidstakernes liv og helse skal arbeidsgiver ved valg av arbeidsutstyr ta hensyn til spesielle arbeidsforhold på den enkelte arbeidsplass, arbeidets særpreg og de farer som kan oppstå ved bruken. Arbeidsutstyr skal brukes til de arbeidsoperasjoner og under de forhold som det er beregnet for.

Arbeidsgiveren skal vurdere farene og treffe nødvendige tiltak for å sikre at arbeidsutstyr som stilles til rådighet for arbeidstakerne egner seg for arbeidet og er tilpasset formålet. Arbeidsutstyret skal kunne brukes uten fare for skade på liv og helse for den som utfører arbeidet. Arbeidsutstyr skal ikke brukes til persontransport med mindre de er konstruert og bygget for det.

Når det ikke er mulig å sikre fullt ut at arbeidsutstyr kan brukes uten fare for skade på liv og helse, skal arbeidsgiveren treffe tiltak for å begrense farene mest mulig.

§ 8 Alminnelige bestemmelser for arbeidsutstyr

Arbeidsgiver skal sørge for at det kun brukes arbeidsutstyr som er i samsvar med:

- a) denne forskrift
- b) de tekniske kravene i forskrift om maskiner fastsatt ved kgl.res. 19. august 1994, vedlegg I, for maskiner og sikkerhetskomponenter som går under forskrift om maskiner
- c) bestemmelsene i andre forskrifter som gjelder for det aktuelle arbeidsutstyret.

Arbeidsutstyr som er i bruk, skal underlegges regelmessig vedlikehold og kontroll slik at det er i samsvar med bestemmelsene ovenfor.

§ 9 Informasjon til arbeidstakere

Arbeidsgiver skal sørge for at det blir gitt nødvendig informasjon om sikker bruk av det arbeidsutstyr som arbeidstakerne settes til å arbeide med.

Arbeidsgiveren skal særlig sørge for at arbeidstakerne får informasjon om:

- a) bruken av arbeidsutstyr
- b) farer ved uregelmessigheter som kan oppstå
- c) de forholdsregler som må tas på bakgrunn av erfaringer med bruk av arbeidsutstyret.

Arbeidstakerne skal gjøres kjent med:

- a) farer de er utsatt for ved bruk av arbeidsutstyret

- b) farer med årsak i arbeidsutstyr i nærheten
 - c) farer som skyldes endring av arbeidsutstyr i nærheten.
- Informasjon og instruks skal være forståelig for de berørte arbeidstakere.

§ 10 Opplæring, øvelse og instruksjon av arbeidstakere

Arbeidsgiveren skal sørge for at:

- a) arbeidstakere som har fått i oppgave å bruke arbeidsutstyret, får nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon i sikker bruk og i å beherske de farene som bruken kan medføre
- b) arbeidstakere som skal drive vedlikeholdsarbeid, jf. § 15 punkt b) i denne forskrift, får nødvendig spesialopplæring.

§ 11 Arbeidstakernes medvirkning

Planlegging og vurdering av arbeidsmiljøet og gjennomføring av nødvendige tiltak skal skje i samarbeid med arbeidstakerne og deres verneombud, eventuelt med deres tillitsvalgte hvis verneombud ikke finnes.

Kapittel III Alminnelige bestemmelser om bruk av arbeidsutstyr mv.

§ 12 Bruk, plassering og oppstilling

Arbeidsutstyr skal plasseres og oppstilles fullt betryggende med hensyn til omgivelsene. Plasseringen og oppstillingsmåten skal ikke være til hinder for bruken eller annet arbeid ved arbeidsutstyret.

Det skal også iverksettes tiltak slik at bruk kan skje farefritt og uten uheldige belastninger.

Fundamenter og festeanordninger for arbeidsutstyr skal være slik at innretningen er stabil og ikke forårsaker unødig støy eller vibrasjoner.

Det skal iverksettes tiltak for å fjerne farer forbundet med varme, kulde, stråling, elektrisitet, støy, røyk, gass, damp, oljeprodukter, kjemikalier, biologiske faktorer, eksplosiver mv.

Når forbrenningsmotorer brukes innendørs, skal det iverksettes nødvendige tiltak for å hindre at arbeidstakerne utsettes for forurensing fra motoren.

§ 13 Ergonomi på arbeidsplassen

Arbeidsgiveren skal legge ergonomiske prinsipper til grunn når det gjelder arbeidsstillinger og tilpassing til arbeidsplassen ved bruk av arbeidsutstyr.

§ 14 Kontroll av arbeidsutstyret

Når det er nødvending, skal det utarbeides rutiner for kontroll før bruk. Dersom arbeidsutstyrets sikkerhet avhenger av installasjonsvilkår, skal arbeidsgiver påse at det foretas kontroll før det tas i bruk første gang. Slik kontroll skal gjøres etter hver montering på en ny anleggsplass eller et nytt arbeidssted. Kontrollen skal være foretatt av kvalifiserte personer for å sikre at arbeidsutstyret er riktig installert og virker etter hensikten.

Arbeidsgiveren skal sørge for periodisk kontroll dersom arbeidsutstyret utsettes for påvirkninger som forårsaker forringelse som kan føre til farlige situasjoner. Periodisk kontroll skal utføres av kvalifiserte personer for å sikre at helse- og sikkerhetsvilkårene opprettholdes, og at forringelse kan påvises og avhjelpes i god tid.

Når arbeidsutstyr brukes utenfor virksomheten, skal dokumentasjon for den siste kontrollen medfølge.

For arbeidsutstyr som nevnt i § 53 i denne forskrift skal arbeidsgiver sørge for sakkyndig kontroll i henhold til bestemmelsene i kapittel IX i denne forskrift.

§ 15 Arbeidsutstyr som kan medføre særlig fare ved bruk

Dersom bruk av arbeidsutstyr kan medføre særlig fare for skade på liv og helse, skal arbeidsgiveren sørge for å utferdige skriftlig arbeidsinstruks og treffe nødvendige tiltak for å sikre at:

- a) bruken av arbeidsutstyr begrenses til de personer som har fått i oppgave å bruke det, og som har gjennomgått nødvendig opplæring
- b) de personer som skal utføre reparasjoner, ombygging eller vedlikehold, er spesielt utvalgt til å utføre slikt arbeid
- c) arbeidsutstyr som skal repareres, ikke tas i bruk dersom feilen, slitasjen eller skaden kan medføre fare ved bruk.

§ 16 (Opphevet fra 1. januar 2002 av forskrift av 21.06.2001 nr. 1119 om endring i forskrift om arbeid av barn og ungdom av 30.04.1998 nr. 551.)

Kapittel IV Tekniske krav til arbeidsutstyr

§ 17 Betjeningsinnretninger og styresystem

Betjeningsinnretninger skal være klart synlige og identifiserbare, gode å bruke, bevegelsene skal være logiske, og de skal ikke medføre uheldige belastninger ved bruken.

Betjeningsinnretninger skal om nødvendig være hensiktsmessig merket.

Betjeningsinnretninger skal plasseres utenfor faresonen, med mindre spesielle forhold gjør det nødvendig å plassere dem innenfor. Betjeningen av dem skal ikke i noe tilfelle føre til fare.

Det skal iverksettes tiltak slik at feil ved og utilsiktet påvirkning av betjeningsinnretninger ikke skal kunne medføre fare.

Operatøren skal ha full oversikt over faresonen for å kunne forsikre seg om at det ikke befinner seg personer der. Hvis dette ikke er mulig, skal det før hver start automatisk utløses et hørbart eller synlig varselssignal.

Utsatt arbeidstaker skal ha tid og mulighet til å unngå fare forårsaket av start eller stopp av arbeidsutstyr.

Styresystemene skal være sikre og det skal iverksettes tiltak slik at svikt, feil, utilsiktet påvirkning og belastninger ikke medfører fare.

§ 18 Start og stopp

Arbeidsutstyr skal bare kunne startes ved en tilsiktet bruk av en betjeningsinnretning som er beregnet for det.

Det samme skal gjelder ved:

- ny igangsetting etter en stans, uansett årsaken til stansen
- styring av en vesentlig endring i driftsforholdene f.eks. hastighet, trykk osv. med mindre en slik ny start eller endring ikke innebærer noen fare for utsatte arbeidstakere.

Kravet i foregående ledd gjelder ikke for automatisk arbeidsutstyr dersom ny start eller endring i arbeidsforholdene inngår som en del av den normale arbeidsoperasjonen.

Arbeidsutstyr skal være utstyrt med en betjeningsinnretning som gjør det mulig å foreta fullstendig og sikker stans.

Hver arbeidsplass skal være utstyrt med en betjeningsinnretning som kan stanse noe eller alt arbeidsutstyr avhengig av farens art, slik at arbeidsutstyret er sikkert.

Stoppordren til utstyret skal ha prioritet fremfor startordren. Når arbeidsutstyret eller de farlige deler av det er stanset, skal energitilførselen til disse drivinnretningene være avbrutt.

§ 19 Nødstop

Arbeidsutstyr skal om nødvendig være utstyrt med en nødstop, avhengig av de farer som er forbundet med arbeidsutstyret og hvor lang tid det normalt tar å stanse det.

§ 20 Fare fra gjenstander som faller eller slynges ut

Arbeidsutstyr som medfører fare på grunn av fallende gjenstander eller utslyngning av deler, skal være utstyrt med egnede sikkerhetsinnretninger som gir vern i forhold til den fare det gjelder.

§ 21 Stabilisering

Når det er nødvendig skal arbeidsutstyr eller deler av slikt utstyr stabiliseres ved fastspenning eller lignende.

§ 22 Fare for brudd i arbeidsutstyr

Dersom det er mulighet for brudd eller sprengning av arbeidsutstyret eller deler av det, slik at splinter og løse deler kan medføre fare for arbeidstakernes sikkerhet og helse, skal det iverksettes egnede vernetiltak.

§ 23 Fare i forbindelse med bevegelige deler

Dersom det er mulighet for at arbeidstakerne kan skades på grunn av fysisk kontakt med arbeidsutstyrets bevegelige deler, skal arbeidsutstyret utstyres med vern eller verneinnretninger som hindrer adgang til faresonene, eller som stanse de farlige delenes bevegelse før det gis adgang til faresonene.

Verneinnretninger skal:

- ha en robust konstruksjon
- ikke forårsake noen ekstra fare
- ikke lett kunne flyttes eller settes ut av funksjon
- være plassert i tilstrekkelig avstand fra faresonen
- ikke hindre oversikten over arbeidsutstyrets arbeidsoperasjon mer enn nødvendig
- ikke være til hinder for nødvendig arbeid som montering, skifting av deler og vedlikehold. Atkomsten skal begrenses til det område der slikt arbeid skal utføres, og om mulig, uten at vern eller verneinnretninger blir fjernet.

§ 24 Belysning

De områder eller steder der arbeidsutstyr brukes eller vedlikeholdes, skal være så godt opplyst at arbeidet kan utføres forsvarlig.

§ 25 Farlige temperaturer

Deler av arbeidsutstyr med høy eller svært lav temperatur skal om nødvendig være utstyrt med vern for å unngå at arbeidstakere berører eller kommer for nær disse delene.

§ 26 Varslingsinnretninger

Varslingsinnretninger på arbeidsutstyret skal være klare, entydige, lette å oppfatte og forstå.

§ 27 Vedlikehold

Vedlikeholdsarbeid skal utføres på en sikker måte.

Som hovedregel skal det bare være mulig å utføre vedlikeholdsarbeid når arbeidsutstyret er stanset og energitilførselen er frakoblet. Dersom dette ikke lar seg gjøre, skal det iverksettes vernetiltak for å få utført vedlikeholdsarbeidet farefritt eller for å kunne utføre arbeidet utenfor faresonene.

Dersom en maskin er utstyrt med vedlikeholdsjournal, skal denne holdes oppdatert.

§ 28 Utkobling av energikilder

Arbeidsutstyr skal være utstyrt med klart identifiserbare innretninger for utkobling av energitilførselen. Ny tilkobling skal først kunne skje når det ikke lenger foreligger fare for arbeidstakerne.

§ 29 Merking

Arbeidsutstyr skal være merket med nødvendige advarsler og opplysninger for sikker bruk. Ved merkingen skal det brukes anerkjente symboler eller tekst på norsk. Hvis det er nødvendig skal det brukes et annet språk som er forståelig for arbeidstakerne.

§ 30 Sikker atkomst

Arbeidstakere skal ha sikker atkomst til arbeidsområdet og kunne oppholde seg der i full sikkerhet for å utføre nødvendig kontroll, produksjons-, justerings- og vedlikeholdsarbeid.

§ 31 Fare for brann og utslipp av stoff

Arbeidsutstyr skal være innrettet slik at arbeidstakerne er vernet mot farer ved overoppheting av eller brann i arbeidsutstyret, og mot utslipp av gass, støv, væske, damp eller andre stoffer som produseres, brukes eller lagres i arbeidsutstyret. Dersom det er fare for eksponering fra slikt utslipp skal arbeidsutstyret være utstyrt med egnede oppsamlings- og/eller utsugningsinnretninger i nærheten av farekildene.

§ 32 Eksplosjonsfare

Arbeidsutstyr skal være utført slik at fare for eksplosjon unngås, enten den blir fremkalt av arbeidsutstyret selv eller stoffer som blir produsert av, brukt eller lagret i arbeidsutstyret.

§ 33 Elektrisk fare

Arbeidsutstyr skal være innrettet slik at det verner utsatte arbeidstakere mot direkte eller indirekte kontakt med elektrisitet.

Kapittel V Tekniske krav til mobilt arbeidsutstyr

§ 34 Sikkerhet for mobilt arbeidsutstyr

Mobilt arbeidsutstyr skal være utrustet slik at det ikke oppstår fare for arbeidstaker som oppholder seg på arbeidsutstyret.

Dette gjelder også faren for å komme i kontakt med eller bli fanget av hjul eller belter.

§ 35 Blokkering av drivenheter

Arbeidsutstyr som kobles til eller trekkes av et mobilt arbeidsutstyr, skal være utført eller innrettet slik at kraftoverføringen brytes eller begrenses ved blokkering eller fastkiling i kraftoverføringen eller arbeidsutstyret, dersom blokkering eller fastkiling kan medføre fare.

Dersom slik blokkering ikke kan unngås, skal egnede tiltak iverksettes for å unngå skadelige virkninger for arbeidstakerne.

§ 36 Kraftoverføringer

Dersom deler av kraftoverføringsakslen mellom forskjellige enheter av mobilt arbeidsutstyr kan tilsøles eller skades under sleping på bakken, skal arbeidsutstyret være utstyrt med oppheng for kraftoverføringsakslen.

§ 37 Farer ved velting

Mobilt arbeidsutstyr med arbeidstakere, som kan velte under de faktiske bruksforhold, skal ha:

- a) enten en vernekonstruksjon som sikrer at utstyret ikke velter mer enn en kvart omdreining, eller
- b) en konstruksjon som gir tilstrekkelig rom omkring føreren og de arbeidstakere som befinner seg på arbeidsutstyret, dersom veltebevegelsen kan fortsette mer enn en kvart omdreining, eller
- c) en annen innretning med tilsvarende virkning.

Vernekonstruksjonene kan være en integrert del av arbeidsutstyret.

Vernekonstruksjoner kreves ikke når arbeidsutstyret er stabilisert under driften, eller dersom utformingen gjør velt umulig.

Dersom det er fare for at en arbeidstaker som befinner seg på arbeidsutstyret skal kunne bli knust mellom deler av arbeidsutstyret og bakken ved velt, skal det finnes en fastspenningsinnretning for disse arbeidstakerne.

Løfte- og stablevogner som fører med seg én eller flere arbeidstakere, skal ha:

- a) en konstruksjon som hindrer velt, eller
- b) et veltesikkert vern, eller
- c) en konstruksjon som sikrer at det forblir en tilstrekkelig klaring for arbeidstakerne mellom bakken og utstyret dersom løfte- og stablevognen velter, eller
- d) en konstruksjon som spenner arbeidstakerne fast til førerettet og derved hindrer at de blir knust mellom bakken og deler av løfte- og stablevognen ved velt.

§ 38 Farer ved motordrevet arbeidsutstyr

Arbeidsutstyr med egen framdrift som under forflytting kan utgjøre en fare for arbeidstakere, skal oppfylle følgende vilkår:

- a) Det skal ha innretninger som hindrer utilsiktet start.
- b) Det skal ha egnede innretninger som reduserer følgene av en kollisjon til et minimum, dersom flere enn ett skinnegående utstyr er i bevegelse samtidig.
- c) Det skal finnes en innretning for å bremse og stoppe utstyret.

Dersom hensynet til sikkerheten krever det, skal det finnes en nødstopinnretning som kan betjenes med en lett tilgjengelig betjeningsinnretning, eller et automatisk system for å nedbremse og stoppe utstyret i tilfelle svikt i hovedbremseinnretningen.

- d) Dersom førerens direkte synsfelt ikke er tilstrekkelig til at arbeidstakerens sikkerhet kan ivaretas, skal det installeres egnede hjelpeinnretninger som kan gi fullt forsvarlig sikt.
- e) Arbeidsutstyr beregnet på bruk om natten eller på mørke steder skal være utstyrt med fullt forsvarlig belysning som er tilpasset det arbeidet som skal utføres.
- f) Arbeidsutstyr som kan utgjøre brannfare, enten i seg selv eller med hensyn til det som slepes og/eller transporteres, og som kan sette arbeids-takere i fare, skal være utstyrt med egnet brannslukkingsutstyr dersom slikt utstyr ikke er innen rekkevidde på den plassen der arbeidsutstyret brukes.
- g) Fjernstyrt arbeidsutstyr skal stoppe automatisk straks det beveger seg ut av det området hvor det kan styres.
- h) Fjernstyrt arbeidsutstyr som under normale bruksforhold kan innebære fare for at arbeidstaker kan bli påkjørt eller fastklemt, skal ha innretninger som hindrer dette, med mindre det er andre egnede innretninger på stedet som hindrer faren for påkjøring og fastklemming.

Kapittel VI Tekniske krav til arbeidsutstyr til løfting av last

§ 39 Styrke og stabilitet

Fast installert arbeidsutstyr til løfting av last og dets oppheng og forankring, skal ha nødvendig styrke til å tåle de belastningene som det kan bli utsatt for og for å ivareta utstyrets stabilitet.

§ 40 Merking

Arbeidsutstyr til løfting av last skal være tydelig merket med angivelse av den største arbeidsbelastningen og eventuelt være forsynt med en merkeplate som angir største arbeidsbelastning for hver enkelt løfteposisjon.

Løfteredskap skal være merket slik at det fremgår hvordan det skal brukes på en sikker måte.

Arbeidsutstyr som ved en feil kan bli brukt til løfting av personer, men som ikke er beregnet for det, skal være tydelig merket med forbud mot personløft.

§ 41 Ukontrollerte bevegelser

Arbeidsutstyr for løfting av last skal være slik montert at arbeidstakerne ikke kan utsettes for fare ved at lasten kolliderer med arbeidstakere, beveger seg utilsiktet på en farlig måte, løsner utilsiktet eller faller fritt.

§ 42 Tilleggskrav til utstyr for løfting eller flytting av arbeidstakere

Arbeidsutstyr til løfting eller flytting av arbeidstakere skal være utført slik at:

- a) egnede innretninger hindrer plattformen o.l. å falle ned
- b) arbeidstakeren selv ikke kan falle ned fra plattformen
- c) arbeidstakeren ikke kan knuses, klemmes fast eller støtes, særlig på grunn av utilsiktet kontakt med gjenstander
- d) arbeidstakeren ikke utsettes for fare, og kan frigjøres fra plattformen i tilfelle utilsiktet driftsstans.

Dersom innretningene nevnt i bokstav a) i denne paragraf ikke gir tilstrekkelig sikkerhet på grunn av arbeidsstedets beskaffenhet og høydeforskjeller, skal plattformen sikres ved at det monteres et ekstra tau med forhøyet sikkerhetsfaktor. Tauet skal kontrolleres før hver bruk.

Kapittel VII Spesielle bestemmelser om bruk av arbeids-utstyr

Bestemmelsene i dette kapittelet kommer til anvendelse når faren det gjelder forekommer i forbindelse med bruken av arbeidsutstyret.

§ 43 Bruk av alle typer arbeidsutstyr

1. Arbeidsutstyr skal installeres, plasseres og brukes på en slik måte at det gir full trygghet både for arbeidstakerne som bruker arbeidsutstyret og andre arbeidstakere. Dette kan f.eks. gjøres ved å sikre at det er tilstrekkelig rom mellom arbeidsutstyrets bevegelige deler og faste eller bevegelige deler i omgivelsene, og at alle former for energi eller produkter og stoffer som brukes eller produseres, kan tilføres og/eller fjernes på en sikker måte.
2. Montering eller demontering av arbeidsutstyr skal skje under sikre forhold, særlig ved å påse at eventuelle instruksjoner gitt av produsenten overholdes.
3. Arbeidsutstyr som kan bli truffet av lyn i forbindelse med bruk, skal være beskyttet av innretninger eller egnede tiltak mot virkningene av lynet.

§ 44 Bruk av mobilt arbeidsutstyr

1. Dersom mobilt arbeidsutstyr er i bevegelse i et arbeidsområde, skal passende trafikkregler utarbeides og overholdes.
2. Det skal iverksettes organisatoriske og andre tiltak for å hindre at arbeidstakere til fots kommer inn i arbeidsområdet til motordrevet arbeidsutstyr. Dersom arbeidet bare kan utføres riktig når det er arbeidstakere til fots til stede, skal det iverksettes egnede tiltak for å hindre at de blir skadet av utstyret.

3. Transport av arbeidstakere med mobilt arbeidsutstyr med egen framdrift er bare tillatt dersom sikre innretninger til dette formålet finnes. Dersom det må utføres arbeid under forflyttingen, skal hastigheten tilpasses.
4. Mobilt arbeidsutstyr med forbrenningsmotor skal ikke brukes i arbeidsområder, med mindre det kan sikres at det finnes tilstrekkelig mengde frisk luft slik at arbeidstakerne ikke utsettes for skade på liv og helse.

§ 45 Bruk av arbeidsutstyr til løfting av last

1. Arbeidsutstyr som er beregnet på å løfte last, og som er mobilt eller som kan demonteres, skal brukes på en slik måte at arbeidsutstyrets stabilitet er sikret ved bruk under alle forhold som kan forutses. Det skal tas hensyn til underlagets art.
2. Arbeidstakere skal kun løftes ved hjelp av arbeidsutstyr og en plattform som er beregnet for dette formål. Når arbeidstakere befinner seg på arbeidsutstyr beregnet på løfting av last, skal betjeningsstedet hele tiden være bemannet. Arbeidstakeren på plattformen skal ha et driftssikkert kommunikasjonsmiddel til disposisjon. Arbeidstakere som løftes, skal kunne evakueres på en sikker måte.
3. Det skal iverksettes tiltak for å sikre at arbeidstakere ikke kommer under hengende last. Dersom dette likevel er nødvendig for utførelsen av arbeidet, skal det gjøres tiltak for å sikre arbeidstakerne mot skade.
4. Løfteredskap skal velges slik at det står i forhold til den last som skal håndteres, og til gripepunkter, løfteøye og værforholdene, samt at det må tas hensyn til metoden for stropping og anhukning. Sammenstillinger av løfteredskap skal være tydelig merket slik at brukerne er klar over løfteredskapets egenskaper, dersom løfteredskapene ikke demonteres etter bruk.
5. Løfteredskap skal lagres på en måte som sikrer at det ikke skades eller forringes.

§ 46 Bruk av arbeidsutstyr for løfting av last som ikke er styrt (fritt hengende last)

1. Dersom to eller flere enheter av arbeidsutstyr til løfting av last som ikke er styrt, er installert eller montert på et arbeidssted på en slik måte at deres aksjonsradier overlapper hverandre, skal det treffes egnede tiltak for å unngå at lastene og/eller deler av enhetenes arbeidsutstyr for løfting av last støter sammen.

2. Når det brukes mobilt arbeidsutstyr til løfting av last som ikke er styrt, skal det treffes tiltak for å hindre at utstyret velter, ruller rundt eller eventuelt flytter seg eller glir. Arbeidsgiver skal sørge for å sikre at tiltakene gjennomføres riktig.
3. Dersom en operatør av arbeidsutstyr for løfting av last som ikke er styrt, verken direkte eller ved hjelp av tilleggsutstyr, kan se lasten hele veien, skal en person med kompetanse for oppgaven stå i direkte kontakt med operatøren og rettlede ham. Det skal iverksettes organisatoriske tiltak for å hindre sammenstøt med last som kan sette arbeidstakere i fare.
4. Arbeidet skal være organisert slik at det kan utføres fullt forsvarlig når arbeidstaker fester eller frigjør lasten for hånd, særlig når arbeidstakeren styrer arbeidsoperasjonen enten direkte eller indirekte.
5. Alle løfteoperasjoner skal planlegges grundig, overvåkes nøye og utføres slik at hensynet til arbeidstakernes helse og sikkerhet er ivaretatt. Dersom en last må løftes samtidig av to eller flere enheter av arbeidsutstyr for løfting, og lasten ikke er styrt, skal det fastlegges og brukes rutiner for å sikre at operatørene koordinerer arbeidet på en fullt forsvarlig måte.
6. Dersom arbeidsutstyr beregnet på løfting av last som ikke er styrt, ikke kan holde lasten i tilfelle helt eller delvis brudd i strømtilførselen, skal det treffes egnede tiltak for å unngå at arbeidstakerne utsettes for de farer dette innebærer. Hengende last må ikke forlates uten overvåking, med mindre adgangen til faresonen er hindret og lasten er sikkert opphengt og festet.
7. Utendørs bruk av arbeidsutstyr beregnet på løfting av last som ikke er styrt, skal opphøre når værforholdene er slik at utstyret ikke lenger kan brukes på en sikker måte. For å unngå fare for arbeidstakerne skal det treffes hensiktsmessige vernetiltak, særlig for å unngå at arbeidsutstyret velter.

Kapittel VII A Bruk av arbeidsutstyr til midlertidig arbeid i høyden

§ 46 A Alminnelige bestemmelser

1. *Valg av arbeidsutstyr*

Arbeid i høyden skal utføres på en sikker måte og under egnede ergonomiske forhold fra en egnet overflate. Dersom dette ikke er mulig skal arbeidsgiver velge det arbeidsutstyret som er best egnet til å sikre og opprettholde trygge arbeidsforhold ved midlertidig arbeid i høyden.

2. *Vernetiltak*

Kollektive vernetiltak skal prioriteres framfor personlige vernetiltak.

3. *Dimensjonering*

Arbeidsutstyret skal være dimensjonert for arbeidet som skal utføres, og for forutsigbare belastninger, slik at arbeidstakerne kan forflytte seg uten fare.

4. *Valg av atkomstvei*

Den mest hensiktsmessige atkomstveien til midlertidige arbeidsplasser i høyden velges ut fra bl.a. følgende forhold:

- hvor ofte arbeidstakerne forflytter seg,
- atkomstveiens høyde og
- hvor lenge den er i bruk.

Atkomstveien skal kunne brukes til evakuering i en nødsituasjon.

Forflytning mellom atkomstvei og arbeidsplattformer, stillasgulv eller gangbroer skal ikke medføre risiko for fall.

5. *Kartlegging av farer og tiltak for å redusere risiko*

Arbeidsgiver skal kartlegge farer og problemer og på denne måten vurdere hvilke risiko som foreligger ved bruk av arbeidsutstyr.

På bakgrunn av risikovurderingen skal arbeidsgiver iverksette egnede tiltak for å redusere risikoen arbeidstakere utsettes for ved den typen arbeidsutstyr som skal brukes.

Ved behov skal det monteres sikringsinnretninger mot fall. Disse innretningene skal være utformet på en slik måte, og være så sterke, at de kan hindre eller stoppe fall og hindre at arbeidstakerne skades. Kollektive fall-sikringsinnretninger kan kun opphøre på atkomststeder med stiger eller trapper.

6. Spesielle faremomenter

På steder med spesielle faremomenter, som trafikk, strømførende ledninger, rasfare og lignende, skal særlige sikringstiltak iverksettes før stillas og stige settes opp.

7. Midlertidig fjerning av kollektiv fallsikringsinnretning

Når det i forbindelse med utføringen av en bestemt arbeidsoppgave er nødvendig å midlertidig fjerne en kollektiv fallsikringsinnretning, skal det iverksettes effektive sikkerhetstiltak som kompenserer for dette. Arbeidsoppgaven kan ikke utføres før tiltakene er iverksatt. Når den bestemte arbeidsoppgaven er fullført, endelig eller midlertidig, skal den kollektive fallsikringsinnretningen settes opp igjen.

8. Værforhold

Midlertidig arbeid i høyden skal ikke utføres når værforholdene innebærer en risiko for arbeidstakernes sikkerhet og helse.

§ 46 B Bruk av stiger

1. Adgang til å bruke stige

Stige skal fortrinnsvis brukes til atkomst.

Stiger kan brukes som arbeidsplattform ved utføring av arbeid i høyden når det på bakgrunn av en risikovurdering ikke vil være hensiktsmessig å bruke annet og sikrere arbeidsutstyr fordi

- a. risikoen er liten,
- b. bruk av stigen er kortvarig og
- c. det foreligger forhold på arbeidsplassen som arbeidsgiveren ikke kan endre.

Frittstående stiger som er høyere enn 6,0 meter skal ikke brukes.

Kombistige skal ikke brukes i frittstående utførelse høyere enn 4,0 m.

2. Sikker bruk av stige

Stiger skal oppstilles slik at de er stødige under bruk.

Stiger skal brukes slik at arbeidstakerne hele tiden har et sikkert grep og står støtt. Arbeidstakere som må bære noe mens de står på stige skal ha et sikkert grep.

Bærbare stiger skal hvile på et stabilt, bæredyktig og fast underlag i egnet størrelse slik at trinnene forblir vannrette. Stiger som henger skal

festes på en sikker måte og, med unntak av taustiger, på en slik måte at de ikke kan forskyve seg eller begynne å svinge.

3. Sikring av stiger

Stiger skal så langt det er praktisk mulig, festes i toppen eller sikres på annen måte. Anliggende stige med større lengde enn 5 m skal alltid sikres før bruk.

Stige skal sikres mot utglidning, velting sidelengs eller bakover. Bærbare stiger skal hindres fra å skli under bruk ved å sikre de nedre eller øvre ende klossene eller ved å bruke en sklisikker innretning, eller på andre måter som er like effektive.

4. Atkomst fra stige

Ved atkomst fra stige skal stigen være tilstrekkelig mye høyere enn atkomstnivåets høyde, med mindre det er iverksatt andre tiltak som gjør at arbeidstakerne kan holde seg fast på en sikker måte. Stige som brukes som atkomst til tak eller avsats, skal rage minst 1,0 m over dette.

Når en stige skal brukes flere ganger som atkomst, skal den alltid sikres i toppen.

5. Stiger og skyvestiger som er satt sammen av flere deler

Stiger og skyvestiger som er satt sammen av flere deler, skal brukes slik at de ulike delene ikke kan forskyves i forhold til hverandre. Mobile stiger skal sikres før de tas i bruk.

§ 46 C Bruk av stillaser

1. Styrke- og stabilitetsberegning

Dersom dimensjonsberegningen for det aktuelle stillaset ikke er tilgjengelig eller ikke inneholder informasjon om de planlagte oppstillingene, skal det gjøres en styrke- og stabilitetsberegning, med mindre stillaset monteres i henhold til en allment anerkjent standardmodell.

2. Veiledning for montering, bruk og demontering

En kvalifisert person i forhold til det valgte stillasets kompleksitet skal utarbeide en veiledning for montering, bruk og demontering. Veiledningen kan utformes som en generell plan, med utfyllende og detaljerte opplysninger om det aktuelle stillaset.

3. Instruks

Arbeidsgiver for stillasmontører skal sørge for at monteringsveiledning sammen med skriftlig arbeidsinstruks blir gitt montørene. Andre arbeidsgivere som skal bruke stillaset, skal sørge for at arbeidstakerne får nødvendige instruks for bruk av stillas.

Krav om å bruke egnet personlig verneutstyr under monteringsarbeid, skal nevnes særskilt.

4. Atkomst og sikker bruk

Stillas skal ha sikker, bekvem og hensiktsmessig atkomst. Det skal gis tilstrekkelig plass for brukere, verktøy og materialer. Arbeidet skal kunne utføres i arbeidsstillinger som ikke gir uheldige fysiske belastninger.

Ved kortvarige arbeider kan stige brukes som atkomst. Den skal være forsvarlig festet. Der atkomst til gulv høyere enn 3,5 m er tilnærmet vertikal stige, skal den være utstyrt med ryggbøyle fra 2,5 m.

Arbeidstakerne skal kunne bevege seg uten risiko for å henge fast i eller støte mot innstikkende eller nedhengende stillasdelar eller gjenstander på stillaset.

5. Stabilitet

Stillaset skal være stabilt.

6. Fundamentering

Stillas skal være solid understøttet. Det skal benyttes underlagsplanker eller lignende med tilstrekkelig stor bæreflate til at trykket mot underlaget ikke blir for stort.

Der det forekommer setninger etter at stillaset er satt opp, skal dette straks kompenseres for ved oppføring eller ved bruk av justerbare ben.

7. Forankring

Stillas som ikke er konstruert for å være frittstående eller hengende, skal forankres ved å feste eller stage stillaset i en stiv konstruksjon (vegg) eller i bakken. Stillas skal ha tilstrekkelig med forankringer, slik at det sikres mot velting eller utkneking.

Det skal brukes forankringer som tåler en kraft på minst 0,8 kN så lenge stillaset er oppsatt. Dersom dette kravet ikke med sikkerhet kan oppfylles, skal typiske forankringer prøves med 30 % høyere belastning enn de beregnes for. Antallet forankringer skal justeres i samsvar med prøveresultatet.

Dersom det ved beregning av forankringer forutsettes høyere kraft pr. forankring enn 0,8 kN (80 kg), skal det kunne dokumenteres at festemidlene med innfesting, forankringsstagene og stillaskonstruksjonen tåler belastningen.

Konstruksjonen som stillaset er forankret i, skal tåle summen av alle belastningene som forankringene er beregnet for.

Forankringene skal festes i spirene/rammene så nær knutepunktene med lengdebjelkene (eventuelt horisontalavstiverne) som mulig.

Forankringene skal kunne oppta både strekk og trykk. Det skal vanligvis plasseres en forankringsrekke i høyde med de øverste lengdebjelkene.

8. *Avstivning*

Stillas skal avstives med diagonalstag eller tilsvarende både i horisontalplan og i vertikalplan i tverr- og lengderetningene.

9. *Tiltak mot utglidning*

De bærende delene i stillaset skal sikres mot utglidning, enten ved at de festes til underlaget, utstyres med en sklisikker innretning eller på andre, like effektive måter, og den belastede overflaten skal ha tilstrekkelig bæreevne.

10. *Flytende underlag*

Ved bygging av stillas på flytende underlag som dokkflåter, lektene m.v., skal det vises særlig aktsomhet.

Det skal ikke fortøyes i stillas på flytende konstruksjon.

11. *Stillasgulv*

Stillasgulvenes dimensjoner, form og plassering skal være tilpasset arbeidets karakter og den belastning arbeidet medfører, og bidra til at arbeid og forflytning kan skje på en sikker måte.

Stillasgulvene skal monteres slik at de enkelte bestanddelene ikke kan forskyve seg ved normal bruk. Det skal ikke forekomme noen farlige mellomrom mellom de deler som utgjør stillasgulvet og de loddrette, kollektive fallsikringsinnretningene.

Stillasgulv skal fastgjøres forsvarlig til stillaskonstruksjonen og være uten vippeender. Det skal være jevnt, sklisikkert og tilstrekkelig tett, slik at materialer, verktøy o.l. ikke kan falle gjennom gulvet. Det skal ha

tilstrekkelig stivhet for å sikre tilfredsstillende arbeidsforhold og trygghet. Utsparinger skal være sikret ved rekkverk eller solid tildekking.

12. *Skilting og fysisk avgrensing*

Stillas skal ha et varig og lett synlig skilt med opplysninger om eier, stillasbygger, arbeidsgiver og tillatte laster.

Når enkelte deler av et stillas ikke er ferdige til bruk, for eksempel under montering, demontering eller endringer, skal disse delene merkes med varselskilt i henhold til bestemmelsene i forskrift 6. oktober 1994 nr 972 om sikkerhetsskilting og signalgivning på arbeidsplassen, og på en egnet måte avgrenses fysisk for å hindre atkomst til det farlige området.

Stillas som ikke er prefabrikkert og med høyeste gulv mindre enn 5 m over underlaget, samt stiger bygd på stedet og kortere enn 5 m, unntas fra denne paragrafs første ledd.

13. *Tiltak ved demontering eller endring av stillas*

Det skal iverksettes nødvendige tiltak slik at demontering eller endring av stillas kan skje på en forsvarlig måte.

14. *Opplæring og krav om tilsyn av kvalifisert person*

Montering, demontering eller store endringer av stillaser skal skje bare under tilsyn av en kvalifisert person og av arbeidstakere som har fått nødvendig teoretisk og praktisk opplæring i arbeidet som skal utføres. Personen som har tilsynet og de berørte arbeidstakerne skal ha tilgang til veiledningen nevnt i nr. 2 og eventuelle instruksjoner i den.

Opplæringen skal særlig ta hensyn til mulige faremomenter som arbeidet kan medføre og særlig til følgende forhold:

- a) forståelse av planer for montering, demontering eller endringer av det aktuelle stillaset,
- b) sikkerhet ved montering, demontering eller endringer av det aktuelle stillaset,
- c) tiltak for å redusere fallrisikoen for personer og gjenstander,
- d) sikkerhetstiltak i tilfelle væromslag som kan virke negativt inn på sikkerheten til det aktuelle stillaset,
- e) tillatte belastninger,
- f) all annen risiko som ovennevnte montering, demontering eller endring kan medføre.

For at arbeidsgiver skal kunne sette arbeidstaker til selvstendig arbeid med stillasbygging høyere enn 5 m, skal han påse at arbeidstaker har:

- a) minst 6 måneders praksis i virksomhet som nytter stillas i arbeidet,
- b) 36 timers teoretisk opplæring og
- c) 72 timers praktisk øvelse.

Opplæringen skal omfatte forholdene i andre ledd bokstavene a) – f).

Minst tre av de mest aktuelle av følgende typer stillas skal gjennomgå i opplæringen: trestillas, rør- og koblingstillas, systemstillas, knekestillas, rullestillas, bukkestillas, eller hengestillas med oppheng. Faremomenter og offentlige bestemmelser for de forskjellige konstruksjoner skal gjennomgå. Arbeidstaker under opplæring kan bare montere eller demontere stillas høyere enn 5 m, når vedkommende er underlagt tilsyn i nødvendig utstrekning. Ved stillasarbeid til vanns, flytting av hengestillas og ved andre stillasarbeid som byr på spesielle faremomenter eller er av spesiell vanskelighetsgrad, skal stillasarbeider som er under opplæring alltid arbeide under tilsyn av erfaren stillasbygger.

15. *Kontroll*

Arbeidsgiver skal sørge for kontroll av stillas før det tas i bruk. Så lenge det er i bruk, skal det kontrolleres med jevne mellomrom avpasset etter forholdene. Etter uvær og når andre forhold kan ha virket inn på stabilitet og styrke, skal stillaset alltid kontrolleres før det igjen tas i bruk. Også når stillaset har vært ute av bruk i en uke eller mer, skal kontroll gjennomføres. Arbeidsgiveren skal påse at kontrollen blir gjennomført på en faglig tilfredsstillende måte. Feil eller mangler ved stillaset skal rettes før det tas i bruk.

16. *Rapport*

Arbeidsgiver skal sørge for at det skrives rapport om kontroll av stillas med gulv høyere enn 5 m over underlaget. Rapporten skal undertegnes av den som har utført kontrollen. Den skal inneholde opplysninger om hvem som foretar kontroll, vedkommendes arbeidsgiver, leverandør og eventuelt utleier. Den skal også inneholde tekniske opplysninger og opplysninger om de mangler som er funnet.

Rapporten skal være tilgjengelig for alle arbeidsgivere og arbeidstakere som skal bruke stillaset. Den skal til enhver tid være tilgjengelig for Arbeidstilsynets inspektør.

17. *Vedlikehold*

Stillaskomponenter må lett kunne rengjøres og vedlikeholdes. Skader som kan føre til brudd skal kontrolleres.

Etter hver gangs bruk skal alle komponenter kontrolleres og sorteres. Materialer og utstyr som ved kontrollen ikke er tilfredstillende, skal merkes tydelig eller gjøres ubrukelige for stillasformål. Komponenter som er skadet, skal repareres før de lagres sammen med brukbart materiell.

18. *Rullestillas*

Rullestillas skal bare brukes på fast, jevnt og horisontalt underlag, slik at stabiliteten er betryggende under flytting og bruk.

Rullestillas skal ha innretning som hindrer bevegelse av stillaset når det brukes. Hjul på rullestillas skal ikke kunne løsne utilsiktet. Ved bruk skal alle hjul ha god kontakt med underlaget, hvis stillaset ikke er løftet opp av støttelabber.

Rullestillas skal flyttes på forsvarlig måte. Opphold på rullestillas under flytting er ikke tillatt. Før flytting skal gjenstander på stillaset fjernes eller sikres mot å falle ned.

§ 46 D Bruk av tau som atkomstvei og for å innta arbeidsstillinger

1. *Vilkår for å bruke tau som atkomstvei og for å innta arbeidsstillinger*

Tau kan brukes som atkomstvei og for å innta arbeidsstillinger når det fram går av risikovurderingen at

- arbeidet kan utføres på en sikker måte, og
- det ikke vil være hensiktsmessig å bruke annet, sikrere arbeidsutstyr.

Følgende tiltak skal iverksettes ved bruk av tau:

- a. Tausystemet skal omfatte minst to tau med separate fester. Det ene tauet brukes til atkomst, nedstigning og støtte (arbeidstau) og det andre til sikkerhet (sikkerhetstau).
- b. Arbeidstakerne skal være utstyrt med og bruke en egnet sele, som skal være festet til sikkerhetstauet.
- c. Arbeidstauet skal være utstyrt med en innretning for sikker opp- og nedstigning samt et automatisk låsesystem som hindrer brukeren i å falle dersom vedkommende mister kontrollen over bevegelsene sine.
- d. Sikkerhetstauet skal ha bevegelig fallsikringsutstyr som følger arbeidstakerens bevegelser.
- e. Verktøy og annet utstyr som arbeidstakerne bruker, skal være sikret til

- arbeidstakernes seler eller arbeidssete eller på en annen, egnet måte.
- f. Arbeidet skal nøye planlegges og overvåkes slik at arbeidstakere kan få øyeblikkelig hjelp i en nødsituasjon.
 - g. Arbeidstakerne skal i henhold til bestemmelsene i § 10 få nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon i arbeidet som skal gjøres, herunder særlig om framgangsmåter under redningsarbeid.

2. *Unntak fra kravet om å bruke to tau*

Dersom arbeidsgiver etter en risikovurdering finner at bruken av to tau vil gjøre arbeidet farligere, kan det brukes ett tau. Arbeidsgiver skal iverksette egnede tiltak som ivaretar sikkerheten til arbeidstakerne.

3. *Bruk av arbeidssete*

Arbeidsgiver skal foreta en risikovurdering av om det er nødvendig å utstyre tauet med et arbeidssete med egnet utstyr. Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til arbeidets varighet og de ergonomiske belastningene ved bruk av tau som atkomstvei og for innta arbeidsstillinger.

Kapittel VIII Sikkerhetsopplæring

§ 47 **Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring**

Den som skal bruke arbeidsutstyr som nevnt i § 48 og § 49, skal ha praktisk og teoretisk opplæring som gir kunnskaper om oppbygging, betjening, bruksegenskaper og bruksområde, samt vedlikehold og kontroll. Opplæringen skal gi kunnskaper om de krav som stilles til sikker bruk og betjening i forskrifter og i bruksanvisning.

Det skal utstedes dokumentasjon på at praktisk og teoretisk opplæring er gitt i henhold til denne forskriften.

Dokumentasjon av praktisk og teoretisk opplæring skal være tilgjengelig for verneombudet og vises myndighetene på forlangende.

Arbeidsgiver kan bare sette arbeidstaker til å utføre arbeid med aktuelle arbeidsutstyr innenfor det området det er gitt opplæring i.

Demonstrasjon og prøving i forbindelse med reparasjon er unntatt fra kravet om dokumentert opplæring.

§ 47A. Krav om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for EØS-borgere som skal etablere seg i Norge

EØS-borger som skal etablere seg i Norge og bruke arbeidsutstyr som nevnt i § 49 skal søke Arbeidstilsynet om tillatelse før oppstart av slikt arbeid.

Tillatelse gis dersom søkeren fremlegger:

- bevis for nasjonalitet
- kompetansebevis eller kvalifikasjonsbevis som kreves for bruk av det aktuelle arbeidsutstyret i et EØS-land.

Tillatelse skal også gis til den som har utøvd yrket på heltid i to år i løpet av de siste ti årene i et EØS-land som ikke lovregulerer det aktuelle yrket, forutsatt at de innehar et eller flere kompetansebevis eller kvalifikasjonsbevis som bevitner at søkeren er kompetent til å bruke det aktuelle arbeidsutstyret. Kravet om to års praksis gjelder ikke dersom søker har kompetansebevis eller kvalifikasjonsbevis fra en lovregulert utdanning.

Dersom opplæringen som søkeren har gjennomgått, er av vesentlig annen art enn det som følger av § 47 i denne forskrift, må søkeren enten fullføre en prøveperiode eller avlegge en egnethetsprøve, før tillatelse eventuelt gis. Søkeren kan velge mellom prøveperiode eller egnethetsprøve. Arbeidstilsynet fastsetter nærmere retningslinjer for slik egnethetsprøve og prøveperiode.

Arbeidstilsynet skal overfor søker bekrefte mottak av søknad og eventuelt etter spørre nødvendige opplysninger innen en måned etter at slik søknad er mottatt.

Søknaden skal behandles så snart som mulig, og senest innen fire måneder etter at fullstendig dokumentasjon ble oversendt.

Dersom det ikke fattes noen beslutning før fristen utløper, kan forholdet påklages til overordnet myndighet i tråd med reglene i arbeidsmiljøloven § 18-6 syvende ledd.

§ 47B. Krav om godkjenning av kvalifikasjoner for EØS-borgere som skal arbeide midlertidig i Norge

For EØS-borger som er lovlig etablert i en EØS-stat og som skal arbeide midlertidig i Norge og bruke arbeidsutstyr som nevnt i § 49 gjelder bestemmelsene i § 47A med de særregler som følger av denne paragrafen.

I tilfeller som nevnt i § 47A andre ledd, skal tillatelse gis dersom søkeren fremlegger dokumentasjon på at vedkommende er lovlig etablert i en EØS-stat og ikke på noen måte er ilagt forbud mot å utøve sin virksomhet.

Arbeidstilsynet skal søke å avgjøre saken senest innen en måned etter at søknaden er mottatt. Dersom det er fare for forsinkelse, skal søkeren underrettes

senest innen en måned om grunnen til forsinkelsen og tidsplan for en beslutning, som må være fattet senest to måneder etter mottak av fullstendig dokumentasjon.

Der det foreligger en vesentlig forskjell mellom de faglige kvalifikasjonene til søkeren og den opplæring som kreves etter § 47 i denne forskrift, og i den utstrekning denne forskjellen er slik at den kan være skadelig for helse eller sikkerhet, skal søkeren gis mulighet til å vise, ved hjelp av en egnethetsprøve, at denne innehar den manglende kunnskap eller kompetanse. Dersom det er truffet beslutning om at søkeren skal gjennomgå egnethetsprøve i henhold til fristene i forrige ledd, skal denne tilbys innen en måned. Dersom egnethetsprøven ikke tilbys innen en måned, kan søkeren utøve arbeidet. Arbeidstilsynet fastsetter de nærmere retningslinjer for slik egnethetsprøve.

Dersom det ikke foreligger noen reaksjon innen fristene i tredje og fjerde ledd, kan arbeidet utøves.

§ 48 Arbeidsutstyr underlagt dokumentert sikkerhetsopplæring

For arbeidsutstyr som arbeidsgiver etter risikovurdering finner at krever særlig forsiktighet ved bruk, kan det bare benyttes arbeidstakere som har dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 47.

Dokumentert sikkerhetsopplæring kan gis av arbeidsgiver eller andre som er kompetent til det.

§ 49 Arbeidsutstyr underlagt krav om sertifisert sikkerhetsopplæring

Dokumentert sikkerhetsopplæring i henhold til § 47 skal gis som sertifisert sikkerhetsopplæring for følgende arbeidsutstyr:

- bro- og traverskraner, dersom bruken medfører fare for skade på liv og helse
- tårnkraner
- mobilkraner
- portalkraner
- kraner med større kapasitet enn 2 tm montert på lastebil eller lastebilhenger
- løfte- og stablevogner for gods med permanent førerplass på vognen
- masseforflyttingsmaskiner med større effekt enn 15 kW (20,4 hk).

§ 50 Krav til virksomhet som skal drive sertifisert sikkerhetsopplæring

Virksomhet som skal drive sertifisert sikkerhetsopplæring i henhold til § 49, skal være sertifisert av et sertifiseringsorgan.

Virksomheten skal oppfylle minst følgende krav:

- opplæringen skal drives i henhold til planer for sikkerhetsopplæring
 - opplæringskravene i § 47 skal oppfylles
 - den som skal utføre sikkerhetsopplæringen, skal ha nødvendige kunnskaper og erfaring for å gjennomføre opplæringen
 - den skal ha kunnskap om gjeldende lover, forskrifter og standarder på det aktuelle området
 - den skal kunne utvikle egne planer for sikkerhetsopplæring
 - den skal bare bruke arbeidsutstyr under sikkerhetsopplæringen som er i samsvar med kravene i denne forskriften
 - den skal ha kapasitet for sikkerhetsopplæringen
 - sikkerhetsopplæringen skal organiseres uavhengig av virksomhetens øvrige aktivitet
 - den skal disponere nødvendige lokaler og utstyr
 - den skal så langt det er rimelig og mulig kunne tilrettelegge opplæringen slik at personer med funksjonshemming også kan gis sikkerhetsopplæring hvis funksjonshemmingen ikke er til hinder for å utføre arbeidet
 - den skal avholde avsluttende prøver etter gjennomgått sikkerhetsopplæring
 - den skal ha de nødvendige forutsetninger for å kunne utstede dokumentasjon for bestått sikkerhetsopplæring
 - den skal sørge for å registrere opplærte personer i registre med nødvendig konsesjon
 - den skal ha forsikring for personskade som kan oppstå i forbindelse med sikkerhetsopplæringen.
- Oppfyllelse av kravene i andre ledd skal dokumenteres.

§ 51 Krav til sertifiseringsorgan

Sertifiseringsorgan som skal sertifisere opplæringsvirksomhet, skal være utpekt av Direktoratet for arbeidstilsynet. For å bli utpekt som sertifiseringsorgan, skal følgende krav oppfylles:

1. Sertifiseringsorganet skal ha det nødvendige personale til rådighet, og skal ha de hjelpemidler som trengs for å kunne utføre administrative og tekniske oppgaver i forbindelse med sertifiseringen på forsvarlig måte.
2. Sertifiseringsorganet skal utføre sertifiseringen med størst mulig faglig integritet og dyktighet. Personalet skal ikke la seg utsette for noen form for påtrykk eller tilskyndelser, særlig av økonomisk art, som kan påvirke vurderingen eller resultatene av sertifisering.

3. Sertifiseringsorganet, dets leder og personalet som skal utføre sertifiseringen, skal ikke drive opplæringsvirksomhet eller delta i opplæring.
4. Sertifiseringsorganet skal ha prosedyrer for å kunne bedømme, innvilge, opprettholde, utvide, oppheve og trekke tilbake sertifisering.
5. Det personalet som skal utføre sertifiseringen skal ha:
 - god teknisk og faglig bakgrunn,
 - tilstrekkelig kjennskap til og erfaring med bruk av det arbeidsutstyret som sikkerhetsopplæringen omfatter,
 - den ferdighet som kreves for å kunne utferdige sertifikater.
6. Sertifiseringsorganets personale skal være upartiske og objektive. Personalets avlønning skal ikke være avhengig av antall sertifiseringer som blir utført, eller av resultatene.
7. Sertifiseringsorganet skal tegne ansvarsforsikring.
8. Sertifiseringsorganet har taushetsplikt med hensyn til alle opplysninger det får kjennskap til under utførelsen av sitt arbeid. Dette gjelder ikke i forhold til de myndigheter som fører tilsyn med forskriften.

Dersom et sertifiseringsorgan ikke lenger oppfyller kravene som er nevnt i første ledd nr. 1–8, eller på annen måte opptrer i strid med regelverket, kan Direktoratet for arbeidstilsynet gi pålegg om retting innen en fastsatt frist eller trekke tilbake utpekingen.

§ 52 Kompetansebevis

Virksomhet som driver sikkerhetsopplæring i bruk av arbeidsutstyr som nevnt i § 49, skal sørge for at det blir utstedt kompetansebevis til den som er opplært. Kompetansebeviset skal være ensartet, i hending format og vanskelig å forfalske. Det skal inneholde minst følgende:

- a) navn på opplæringsvirksomheten
- b) navn og fødselsdato på den som er opplært
- c) fotografi av den som er opplært
- d) type arbeidsutstyr som det er gitt opplæring i
- e) utstedelsesdato
- f) navn og signatur til den som utsteder kompetansebeviset.

Virksomheten skal sørge for oppbevaring av dokumentasjon på at sikkerhetsopplæring som nevnt i § 47, er gitt. Ved opphør av virksomhet som fører register, skal dokumentasjonen overføres til annet norsk register eller til Arbeidstilsynet hvis slikt register ikke finnes.

Kapittel IX Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyret

§ 53 Arbeidsutstyr med krav om sakkyndig kontroll

Følgende arbeidsutstyr skal ha sakkyndig kontroll utført av sakkyndig virksomhet:

- arbeidsutstyr for løfting av hengende last
- løfteredskap
- løfte- og stablevogner for gods
- masseforflyttingsmaskiner med større effekt enn 15 kW (20,4 hk)
- arbeidsutstyr på bergingsvogner
- personløftere
- hengestillas
- klatrestillas for høyder over 3 meter
- studio- og scenerigger
- byggeplassheiser
- trallebaner.

§ 54 Sakkyndig kontroll

Sakkyndig virksomhet skal kontrollere at arbeidsutstyret er i samsvar med kravene i denne forskriften og er fullt forsvarlig montert, oppstilt, vedlikeholdt og passet.

Den sakkyndig kontroll skal særlig omfatte:

1. kontroll av de deler av arbeidsutstyret som har betydning for sikkerheten og arbeidsmiljøet og som vil være utsatt for slitasje, sprekker, skader, korrosjon og lignende
2. funksjonskontroll med passende last
3. kontroll av verneinnretninger
4. kontroll av at de instruksjoner for bruk, drift og vedlikehold som er av betydning for sikkerheten, er til stede.

Sakkyndig virksomhet skal dokumentere kontrollen og attestere at det er fullt forsvarlig å bruke arbeidsutstyret.

§ 55 Tidspunkt for periodisk sakkyndig kontroll

Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr som nevnt i § 53 skal utføres:

- hver 12. måned
- når arbeidsutstyret ikke har vært i bruk de siste 6 måneder og det kan medføre fare for liv og helse når det skal tas i bruk igjen

- når det på grunn av miljøet arbeidsutstyret er plassert i, er påkrevd med hyppigere kontroll
- når arbeidsutstyret har vært utsatt for betydelig overbelastning
- etter større reparasjoner eller ombygginger.

Sakkyndig kontroll kan utføres med lengre tidsintervaller når det kan dokumenteres at det ikke medfører fare for liv og helse og den sakkyndige finner det fullt forsvarlig.

§ 56 Arbeidsutstyr med krav om sakkyndig kontroll ved montering eller oppstilling

Når sikkerheten ved bruk av arbeidsutstyr avhenger av monteringen eller oppstillingen, skal arbeidsgiver sørge for sakkyndig kontroll før det tas i bruk første gang, og etter hver montering eller oppstilling på nytt sted. Kontrollen skal sikre at arbeidsutstyret er korrekt montert eller oppstilt og fungerer korrekt. Dette vil særlig gjelde:

- fundamentering og oppstilling av portal- og brokraner
- fundamentering og oppstilling av arbeidsutstyr for lasting og lossing av skip
- fundamentering og oppstilling av tårnkraner
- oppheng av traverskraner og taljebaner
- oppheng av søyle- og veggsvingkraner
- oppheng av hengestillas
- oppstilling av klatrestillas for høyder over 3 meter
- oppstilling og montering av byggeplassheiser
- påbygging av kraner med større kapasitet enn 2 tm på kjøretøy og andre mobile maskiner.

§ 57 Dokumentasjon av sakkyndig kontroll

Dokumentasjon av sakkyndig virksomhets kontroll, herunder attest for at det er fullt forsvarlig å bruke arbeidsutstyret, skal oppbevares på et hensiktsmessig sted slik at den kan vises offentlig myndighet på forlangende.

Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for sakkyndig virksomhet.

Dokumentasjonen skal følge arbeidsutstyret ved eierskifte.

Rutinene for sakkyndig kontroll skal gå frem av virksomhetens internkontrollsystem.

§ 58 Krav til sakkyndig virksomhet

Sakkyndig virksomhet skal være sertifisert av et sertifiseringsorgan.

Sakkyndig virksomhet skal ha tilstrekkelige teoretiske kunnskaper og praktisk erfaring på det området den skal virke.

Sakkyndig virksomhet skal utføre arbeidet med faglig integritet, teknisk dyktighet og uavhengighet. Arbeidet skal tilrettelegges slik at virksomheten eller virksomhetens tilsatte ikke kan la seg påvirke av press eller tilskyndelser som kan påvirke resultatet av den kontrollen de skal utføre.

For å utføre sine oppgaver fullt forsvarlig skal sakkyndig virksomhet ha:

- en organisasjon som er tilpasset den virksomhet som skal drives
- nødvendig kompetent personale
- nødvendig utstyr og hjelpemidler
- tilgang til utstyr som de selv ikke har, og som er nødvendig for å kunne gjennomføre kontrollen
- beskrivelse av rutine for den sakkyndige kontrollen.

Det personalet som skal utføre kontrollen, skal ha:

- god teknisk bakgrunn
- kunnskap om gjeldende lover, forskrifter og standarder
- kunnskap og erfaring med den kontrollen som skal utføres
- den ferdighet som kreves for å utarbeide dokumentasjon for utført kontroll.

Sakkyndig virksomhet har taushetsplikt om tekniske forhold og forretningsforhold, som det av konkurransemessige grunner er av betydning å hemmeligholde.

Sakkyndig virksomhet skal tegne ansvarsforsikring.

Oppfyllelse av kravene i denne paragraf skal dokumenteres.

§ 59 Krav til sertifiseringsorgan

Sertifiseringsorgan som skal sertifisere sakkyndig virksomhet, skal være utpekt av Direktoratet for arbeidstilsynet. For å bli utpekt som sertifiseringsorgan, skal følgende krav oppfylles:

1. Sertifiseringsorganet skal ha det nødvendige personale til rådighet, og skal ha de hjelpemidler som trengs for å kunne utføre administrative og tekniske oppgaver i forbindelse med sertifiseringen på forsvarlig måte.
2. Sertifiseringsorganet skal utføre sertifiseringen med størst mulig faglig integritet og dyktighet. Personalet skal ikke la seg utsette for noen form for påtrykk eller tilskyndelser, særlig av økonomisk art, som kan påvirke vurderingen eller resultatene av sertifiseringen.

3. Sertifiseringsorganet, dets leder og personalet som skal utføre sertifisering-
en, skal ikke være sakkyndig virksomhet eller delta i sakkyndig kontroll .
4. Sertifiseringsorganet skal ha prosedyrer for å bedømme, innvilge, opprett-
holde, utvide, oppheve og trekke tilbake sertifisering.
5. Det personalet som skal utføre sertifiseringen, skal ha:
 - god teknisk og faglig bakgrunn,
 - tilstrekkelig teoretisk kunnskap og praktisk erfaring med bruk og vedlike-
hold av det arbeidsutstyret som den sakkyndige virksomheten skal kon-
trollere,
 - den ferdighet som kreves for å kunne utferdige sertifikater.
6. Sertifiseringsorganets personale skal være upartiske og objektive.
Personalets avlønning skal ikke være avhengig av antall sertifiseringer som
blir utført, eller av resultatene.
7. Sertifiseringsorganet skal tegne ansvarsforsikring.
8. Sertifiseringsorganet har taushetsplikt med hensyn til alle opplysninger
det får kjennskap til under utførelsen av sitt arbeid. Dette gjelder ikke i
forhold til de myndigheter som fører tilsyn med forskriften.

Dersom et sertifiseringsorgan ikke lenger oppfyller kravene som er nevnt i første ledd i nr. 1–8, eller på annen måte opptrer i strid med regelverket, kan Direktoratet for arbeidstilsynet gi pålegg om retting innen en fastsatt frist eller trekke tilbake utpekingen.

Oversikt over andre aktuelle forskrifter

Innenfor arbeidsmiljølovens virkeområde vil flere forskrifter ha betydning for bruk av tekniske innretninger og utstyr (arbeidsutstyr). De viktigste forskrifter man må forholde seg til for å ivareta arbeidsmiljøet ut fra hensynet til helse og sikkerhet er:

- Forskrift om maskiner (best.nr. 522)
- Forskrift om tekniske innretninger (best.nr. 221)
- Forskrift om boltpistoler med tilbehør (best.nr. 220)
- Forskrift om bruk av personlig verneutstyr (best.nr. 524)
- Forskrift om sikkerhetsskilting og signalgiving på arbeidsplassen (best.nr. 526)
- Forskrift om stillaser (best.nr. 500)
- Forskrift om havnearbeid (best.nr. 527)
- Forskrift om arbeid ved dataskjerm (best.nr. 528)
- Forskrift om arbeidsplasser og arbeidslokaler (best.nr. 529)
- Forskrift om tungt og ensformig arbeid (best.nr. 531)
- Forskrift om arbeid i kontrollrom (best.nr. 533)
- Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser (best.nr. 534)
- Forskrift om støy på arbeidsplassen (best.nr. 398)
- Forskrift om støy fra tekniske innretninger på bygge- og anleggsplasser (best.nr. 532)
- Forskrift om høytrykksspyling m.m. (best.nr. 515)
- Forskrift om sveising, termisk skjæring, termisk sprøyting, kullbuemeisling, lodding, og sliping (varmt arbeid) (best.nr. 551)
- Forskrift om arbeid av barn og ungdom (best.nr. 554)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) (best.nr. 544)

I tillegg til disse gjelder en rekke mer spesielle forskrifter, se Arbeidstilsynets publikasjonskatalog, best.nr. 1.

[illegible]

Arbeidstilsynet

Kontakt Arbeidstilsynets svartjeneste

Fagfolk svarer på spørsmål om helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, om arbeidsavtaler, arbeidstid, ferie, oppsigelse, kjemisk helsefare, ergonomi, kraner, maskiner, verneombud, mobbing, røyking på arbeidsplassen og mye annet.

Besøk våre nettsider: www.arbeidstilsynet.no

Her kan du

- finne alle lover og forskrifter vi forvalter
- laste ned kommentarer, veiledninger og annet hjelpemateriell
- finne svar på vanlige spørsmål om arbeidsmiljø og HMS
- bestille publikasjoner og skjema
- lese om kampanjer og artikler om arbeidsmiljø
- se statistikk, pressemeldinger m.m.

Du kan også abonnere på nyheter. Da får du informasjon om regelverk og annet aktuelt stoff om arbeidsmiljø rett til din egen e-postkasse.

Abonner på vårt fagblad Arbeidervern

Her finner du aktuelle artikler om arbeidsmiljøet, om psykososiale forhold, omstilling og HMS. Emnene er belyst gjennom intervjuer og reportasjer. De faste spaltene «Arbeid og helse», «Forskning» og «Jus» tar opp nyttig og populært stoff fra arbeidslivet.

– Troverdige, interessant og viktig, sier våre lesere om bladet i en leserundersøkelse utført av MMI.

Bladet kommer ut 6 ganger i året.

Telefon 815 48 222
www.arbeidstilsynet.no

Publikasjonene bestilles hos:

Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

Ordretelefon: 23 32 76 61

Ordrefaks: 23 32 76 98

Sentralbord: 22 03 43 00

E-post: kundeservice@gyldendal.no

Publikasjonene kan også bestilles over Internett:

www.gyldendal.no/arbeidsliv eller
www.arbeidstilsynet.no